

Sammendrag

Myndighetene og kjøtt- og eggbransjen har innført et nytt system for å registrere antall døde dyr under transport og oppstalling. Fra 2010 kan vi nå publisere mer pålitelige tall. Disse vil danne grunnlaget for fremtidens overvåkning over utviklingen, og er viktige tall for bransjens arbeid med dyrevelferd.

Det er kun på fjørfe vi har sammenlignbare tall fra årene før. I 2010 døde 13 245 færre slaktekyllinger under transport enn i 2009. En nedgang på ca. 20 prosent fra 2009.

Kapittel 4.1. Død under transport og oppstalling

Mattilsynet og kjøttbransjen har i år blitt enige om en ny måte å telle dyrene som dør under transport og oppstalling. Fra 2010 blir dyrene nå kategorisert inn i klassifiseringssystemet som alle slakterier bruker. Dermed får vi mer korrekt registrering av død under transport og oppstalling.

Denne tellemåten er ny, og gir etter myndighetene og bransjen sitt syn mer korrekte tall. Tidligere tellemåter var beheftet med mye usikkerhet og måtte korrigeres på ulike vis, hvert år. Siden tellemetoden er forskjellig kan vi ikke sammenligne tallene fra 2010 med tall for tidligere år. Vi har derfor ikke tidsserier. Dermed publiseres bare tallene fra 2010.

TABELL 4.1.1. Antall døde storfe under transport og oppstalling

År	Antall dyr totalt transportert	Antall døde dyr	Prosent
2010	307 194	10	0,003 %

Kilde: Animalia/Mattilsynet

TABELL 4.1.2. Antall døde småfe* under transport og oppstalling

År	Antall dyr totalt transportert	Antall døde dyr	Prosent
2010	1 223 169	202	0,016 %

Kilde: Animalia/Mattilsynet

*Inkludert geit

TABELL 4.1.3. Antall døde gris under transport og oppstalling

År	Antall dyr totalt transportert	Antall døde dyr	Prosent
2010	1 571 605	428	0,027 %

Kilde: Animalia/Mattilsynet

Kapittel 4.2. Transportdødelighet hos fjørfe

Klassifiseringssystemet gjelder ikke for fjørfe, her hentes tallene inn gjennom direkte dialog med slakteriene og det lokale Mattilsynet. Det er få slakterier som slakter kylling, det gjør at det har vært overkommelig å hente inn tallene. Årets tall viser en nedgang i antall fjørfe som dør under transport. Men fremdeles dør nesten 100 000 dyr under transport. Animalia har fått støtte til et forskningsprosjekt for å finne årsaker til dette og finne tiltak som kan redusere dødeligheten under transport av fjørfe. Se tabell neste side.

TABELL 4.2.1. Transportdødelighet for ulike fjørfekategorier

SLAKTEKYLLING			
ÅR	ANTALL DYR TOTALT	ANTALL DØDE DYR	PROSENT DØDE
2003	40 194 727	48 234	0,12 %
2004	42 577 696	46 836	0,11 %
2005	44 298 924	62 019	0,14 %
2006	48 359 007	82 210	0,17 %
2007 ²	54 344 141	82 817	0,15 %
2008 ²	61 991 928	95 980	0,15 %
2009 ²	57 646 985	112 524	0,20 %
2010 ²	62 936 270	99 279	0,16 %
SLAKTEKYLLING FORELDRE DYR			
ÅR	ANTALL DYR TOTALT	ANTALL DØDE DYR	PROSENT DØDE
2003	330 193	363	0,11 %
2004	291 161	233	0,08 %
2005	246 832	370	0,15 %
2006	315 981	506	0,16 %
2007 ²	421 384	710	0,17 %
2008 ²	510 615	1 207	0,24 %
2009 ²	369 110	2 614	0,71 %
2010 ²	395 990	1 136	0,29 %
KALKUN¹			
ÅR	ANTALL DYR TOTALT	ANTALL DØDE DYR	PROSENT DØDE
2003	845 311	1 014	0,12 %
2004	1 029 218	618	0,06 %
2005	968 154	775	0,08 %
2006	1 007 739	1 008	0,10 %
2007 ²	989 446	1 063	0,11 %
2008 ²	1 216 374	1 682	0,14 %
2009 ²	1 433 287	2 016	0,14 %
2010 ²	1 181 475	1 508	0,13 %
VERPEHØNS			
ÅR	ANTALL DYR TOTALT	ANTALL DØDE DYR	PROSENT DØDE
2003	1 971 256	11 433	0,58 %
2004	2 249 292	11 471	0,51 %
2005	1 967 259	9 443	0,48 %
2006	1 398 048	4 893	0,35 %
2007 ²	436 480	1 520	0,35 %
2008 ²	448 522	2 478	0,55 %
2009 ²	492 439	3 435	0,70 %
2010 ²	538 505	2 898	0,54 %
AND			
ÅR	ANTALL DYR TOTALT	ANTALL DØDE DYR	PROSENT DØDE
2003	49 480	193	0,39 %
2004	57 540	242	0,42 %
2005	71 466	257	0,36 %
2006	90 447	534	0,59 %
2007 ²	98 983	527	0,53 %
2008 ²	115 375	1 173	1,02 %
2009 ²	114 776	489	0,42 %
2010 ²	130 787	454	0,35 %

Kilde: Animalia

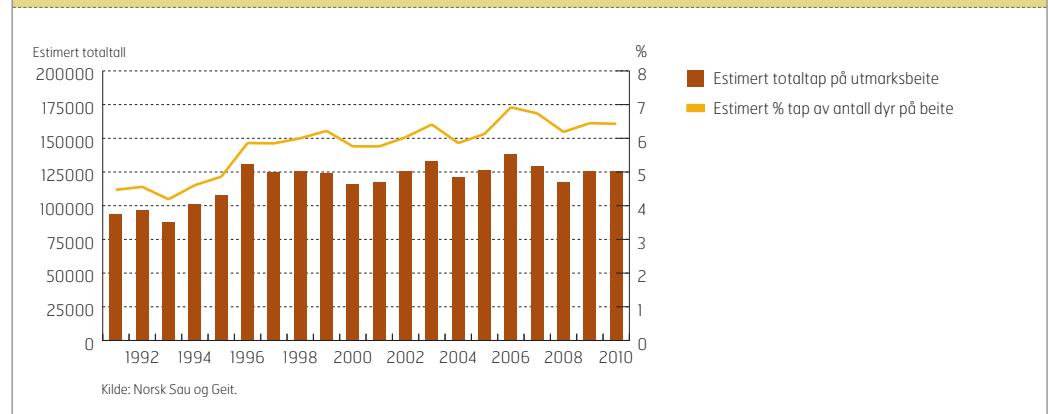
Tallene er samlet inn av Animalia gjennom direkte kontakt med det lokale Mattilsynet. Måter å registrere, kategorisere og innrapportere antall dyr inn til slakteri og dødelighet under transport og oppstalling varierer noe fra slakteri til slakteri. Avhengig av ulike innrapporteringsrutiner vil statistikkene også kunne vise noe ulike tall.

1 Inkluderer jule-, industri- og til dels også aviskalkun. Dødelighetstallene for industrikalkun er noe høyere enn for julekalkun.

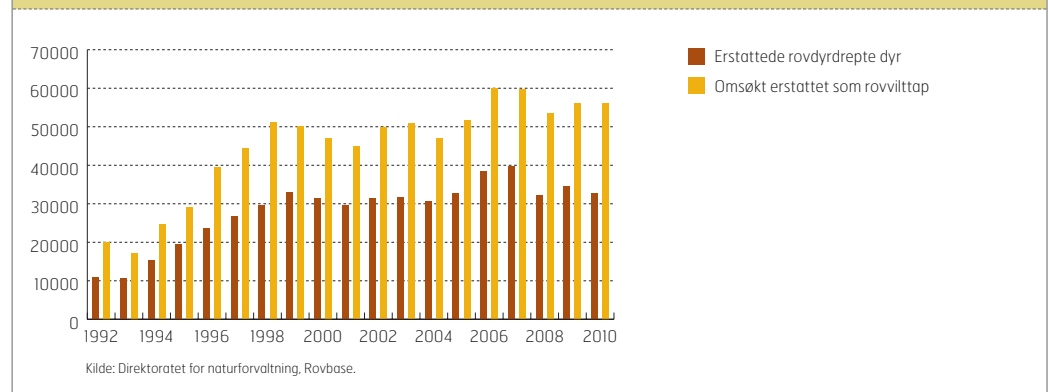
2 Tallmaterialet fra 2007-2010 er basert på innsamling fra de lokale kjøttkontroller i respektive år.

Kapittel 4.3. Tap av sau på beite

FIGUR 4.3.a. Tap på utmarksbeite, totalt tap og tap i prosent av antall dyr på beite

FIGUR 4.3.b. Erstattede rovdrydrepte sau og lam

Kapittel 4.4 Kursvirksomhet knyttet til dyrevelferd

For å øke dyrevelferden gjennom hele dyrenes livsløp, tilbyr en rekke ulike kurs i dyrevelferd, både til bønder, dyrebilsjåfører og til ansatte ved slakteriene rundt i landet.

Bygdefolkets Studieforbund tilbyr, sammen med fagorganisasjonene for de ulike husdyrnæringene, kurs som gir kompetansebevis for dyrevelferd innen storfe, sau, gris og geit. Målet med kursene er å øke bondens bevissthet rundt hvilke forhold ved driften som påvirker dyrenes velferd, hvordan man kan øke velferden i egen besetning, samt systematisering og dokumentering av velferdstiltak.

TABELL 4.4.1. Gjennomførte kurs i dyrevelferd gjennom Bygdefolkets Studieforbund

	2008		2009		2010		2011*	
	ANTALL KURS	ANTALL DELTAGERE	ANTALL KURS	ANTALL DELTAGERE	ANTALL KURS	ANTALL DELTAGERE	ANTALL KURS	ANTALL DELTAGERE
Dyrevelferd hos storfe	163	1 405	708	5 881	100	614	17	53
Dyrevelferd hos gris	5	43	5	26	1	11	1	11
Dyrevelferd hos sau	33	256	440	3741	103	868	9	32
Dyrevelferd hos geit	0	0	18	114	9	32	0	0

*Foreløpige tall som omfatter både innmeldte og ferdige kurs
Kilde: Bygdefolkets Studieforbunds kursdatabase.

For svineprodusenter har det vært holdt egne kurs i dyrevelferd. Ca. 1 700 svineprodusenter har deltatt på disse siden 2004. Dette er årsaken til at disse ikke er representert ved et høyere antall i tabell 4.4.1.

TABELL 4.4.2. Solgte studiehefter i dyrevelferd via Norsvin for svineprodusenter

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	SUM
Dyrevelferd	337	1 097	117	12	53	101	14	1 731

Kilde: Norsvin/Helsetjenesten for svin.

Nortura og Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund (KLF) gjennomfører kurs i dyrevelferd for fjørfeprodusenter. Antall kursdeltagere som har tatt de ulike kursene gjenspeiler ikke antall fjørfehold, da flere kursdeltagere kan komme fra samme fjørfehold, i tillegg til at fagkonsulenter, veterinærer og andre også kan ha gjennomført kursene. Likevel gir tallene et godt bilde på bransjens fokus på nødvendig kompetanse i forhold til dyrevelferd. Nortura startet sin kursvirksomhet i 2001, mens KLF holdt sitt første kurs for slaktekyllingprodusenter i 2005, og eggprodusenter i 2006.

TABELL 4.4.3. Kurs i dyrevelferd for fjørfeprodusenter

	ANTALL PRODUSENTER SOM HAR GJENNOMFØRT KURS*	ANTALL PRODUSENTER TOTALT I 2010 OPPGITT AV NORTURA OG KLF**
Kyllingprodusenter	551	558
Kalkunprodusenter	38	59
Eggprodusenter	255	496

* I regi av enten Fjørfeskolene (Nortura) eller Kjøtt- og fjørfebransjens kompetanseskole (KLF).

** På grunn av omlagginger i fjørfebransjen er det vanskelig å angi et eksakt antall produsenter.

Kilde: Nortura og KLF.

KURS I DYRETRANSPORT

Dyretransport er et område med stor offentlig interesse, og kjøttbransjen er opptatt av å sikre kvaliteten på den transporten som blir utført. Tradisjonelt har dyretransport mindre omfang i Norge enn i mange andre land – både med hensyn til tallet på dyr som blir transportert, avstand og reisetid.

DYRETRANSPORTKURS STORFE, SMÅFE OG GRIS

Animalia arrangerer flere kurs hvert år på ulike steder i landet. Kursene går over to dager og gir kompetansebevis for transport av storfe, småfe og gris. Kompetansebevis er et krav for alle som transporterer dyr – både egne og andres, over 50 km (transport til og fra beite er unntatt).

TABELL 4.4.4. Gjennomførte kurs i dyretransport for storfe, svin og småfe

	RETEST AV TIDLIGERE GODKJENNING	2007	2008	2009	2010
Antall deltagere	457	84	114	31	33

Kilde: Animalia.

DYRETRANSPORT FJØRFE

Animalia arrangerer ett til to kurs årlig. Kurset er godkjent av Mattilsynet og gir kompetansebevis for transport av fjørfe. Kurset er obligatorisk for alle som transporterer fjørfe.

TABELL 4.4.5. Gjennomførte kurs i dyretransport for fjørfe

	2007	2008	2009	2010
Antall deltagere	27	29	20	11

Kilde: Animalia.

E-LÆRINGSKURS I BEDØVING OG AVLIVING

EU har vedtatt en ny forordning om beskyttelse av dyr ved slakting. Fra 1. januar 2013 vil det i EU og Norge være krav om formell godkjenning av alle operatører som skal arbeide med levende dyr. Animalia har utviklet et e-læringskurs i bedøving og avlaving på slakteri som vil gi den nødvendige kompetansen for en slik godkjenning. Norsk kjøttbransje er først ute med å tilby et slikt opplæringsystem. Bransjen anslår at ca. 200 personer arbeider med oppgaver som gjør at de bør ta dette kurset.

TABELL 4.4.6. E-læringskurs i bedøving og avlaving

ÅR	2010	2011*
Antall	126	30

* Til og med mai 2011.

Kilde: Animalia.